Paul Csavdari

Omul fără religie

O alternativă la sistemul judiciar al mântuirii

În articolul anterior am arătat că toate religiile – indiferent de dimensiune sau dogmă – funcționează pe același model fundamental: omul este evaluat după fapte, pentru viața viitoare, și trebuie să se supună unei autorități, pentru viața prezentă.

Chiar și acolo unde se vorbește despre har, credință, iubire sau iluminare, se ascunde o formă de lege: un criteriu, un cod, o obligație.
Mai mult: nicio religie nu recunoaște în mod activ și necondiționat valoarea omului doar prin simplul fapt că a fost creat „bun", în chipul lui Dumnezeu. Toate religiozitățile anulează această valoare inițială, fie prin dogma căderii, fie prin reducerea omului la statutul de supus, inițiat sau candidat la salvare.

Întrebarea care urmează natural este:

- Există o cale de ieșire din această logică? Se poate construi un model coerent în care omul să nu mai fie definit prin vină, evaluat prin lege sau recuperat prin supunere?

I. Ce NU este o soluție: libertinajul, relativismul, independența morală

O reacție superficială ar spune: „Atunci să nu mai avem nicio lege, nicio normă, nicio autoritate."
Dar asta e doar o inversare, nu o soluție. Lipsa oricărei reguli nu naște valoare – ci confuzie. Dacă nimic nu are criteriu, atunci nici omul nu are valoare. Valoarea presupune o realitate care o susține, nu absența oricărei evaluări.
A spune „omul e bun pentru că nu are cine să-l judece" este la fel de fals ca a spune „omul e bun doar dacă trece examenul religios".

Adevărata ieșire nu este eliminarea oricărei măsuri, ci eliberarea de sistemul religios care condiționează valoarea umană de apartenență și ascultare.

II. Punctul de plecare: omul este bun pentru că a fost creat bun

Această propoziție trebuie recuperată nu ca o dogmă mitologică, ci ca principiu de antropologie teologică. Dacă omul a fost creat „după chipul lui Dumnezeu" (Gen. 1:27), iar Dumnezeu este

definit ca Adevăr și Viață, atunci omul este purtător de adevăr și de viață în ființa sa, nu prin merit, ci prin origine.
Această valoare nu este câștigată, nu este dată de o religie, nu se obține prin inițiere. Ea există. Faptul că este uitată, distorsionată, coruptă prin alegeri greșite – nu o desființează.

Nu este nevoie ca omul să fie „ales" ca să fie valoros. Este nevoie doar ca el să recunoască adevărul care există deja în ființa lui.

III. Judecata reală este judecata adevărului, nu a apartenenței

Dacă acceptăm că omul are valoare prin creație, atunci judecata nu mai poate fi făcută pe baza unei legi exterioare.
Legea, în sens religios, este întotdeauna impusă: ea nu revelează, ci ordonă.
În schimb, adevărul nu se impune — se lasă recunoscut.

Judecata reală este deci judecata în raport cu adevărul– nu cu tradiția, nu cu dogma, nu cu ritualul. Omul este responsabil nu pentru că „n-a ținut legea cutare", ci pentru că a trăit împotriva a ceea ce știa că este adevăratîn el însuși.

Adevărul judecă din interior, nu din afară.
Nu prin forță, ci prin lumină.
Nu prin condamnare, ci prin separare: cine e din adevăr se recunoaște. Cine trăiește în minciună, se demască singur.

IV. Restaurarea nu vine prin har, ci prin adevăr

Religiile oferă harul ca soluție, dar acest „har" este întotdeauna filtrat: de preoți, de Biserică, de inițiere, de credință corectă, de autoritate recunoscută. Harul nu e niciodată liber – ci controlat.

În alternativa propusă aici, nu harul salvează, ci adevărul eliberează (cf. Ioan 8:32, în sens deplin, nu ritual).
Restaurarea omului nu vine dintr-o putere care îl „spală" sau îl „acoperă", ci din revenirea la adevărul care n-a murit niciodată în el.

Omul nu trebuie salvat.
Trebuie trezit.
Nu este vinovat ontologic.
Este înstrăinat moral.
Nu trebuie absolvit de lege.
Trebuie adus față în față cu adevărul.

V. Autoritate? Da – dar nu exterioară

În orice sistem coerent, trebuie să existe un criteriu care separă adevărul de minciună, viața de moarte, lumina de întuneric. Dar acest criteriu nu poate fi impus din afară, pentru că atunci revine la religie.

Singura autoritate care poate exista într-un model ne-religios, dar adevărat, este conștiința iluminată de adevăr– nu prin har mistic, ci prin realitate recunoscută.

Este ceea ce în limbaj sobru putem numi: Dumnezeu în om nu ca doctrină, ci ca prezență de adevăr.

VI. Ce rezultă?

Un model coerent, în care:

- Omul este bun prin creație, nu prin alegere
- Judecata se face prin adevăr, nu prin lege
- Restaurarea vine prin recunoaștere, nu prin iertare
- Conștiința este martorul intern, nu sistemul religios
- Dumnezeu nu este un Stăpân care impune, ci Adevărul care luminează

Încheiere:

Omul nu trebuie să fie religios ca să fie adevărat.
Trebuie să fie viu.
Să trăiască în acord cu ceea ce este cu adevărat: ființă creată bună, purtătoare de adevăr, responsabilă nu față de o Lege, ci față de conștiința reală a propriei ființe.

Aceasta nu este o religie nouă.
Este ieșirea din religie, fără cădere în haos sau relativism.
Este întoarcerea la ceea ce omul este — nu la ce i s-a spus că trebuie să devină.